

МОВА — КОРДОН НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

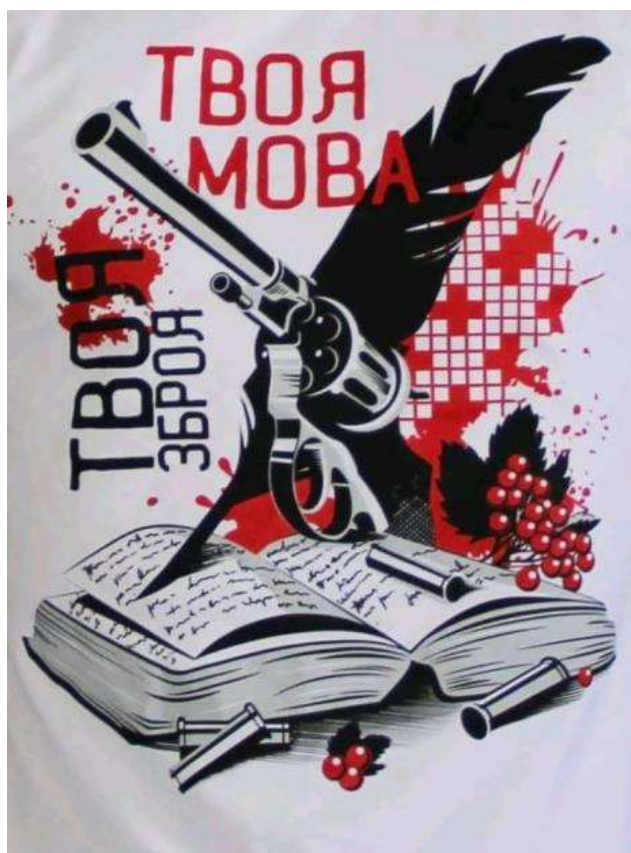
ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

МОВА — КОРДОН НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

21 ЛЮТОГО 2023 РОКУ

Львів 2023

«Мова — кордон національної безпеки»: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Львів, 21 лютого 2023 року. Львів: ЛДУ БЖД, 2023. 135 с.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Василь ПОПОВИЧ, доктор технічних наук, професор;

Василь КАРАБИН, доктор технічних наук, доцент;

Ірина БАБІЙ, кандидат педагогічних наук;

Тетяна БОТВИН, доктор філософії;

Лідія ВЕРБИЦЬКА, кандидат філологічних наук;

Тетяна КОНІВІЦЬКА, кандидат педагогічних наук;

Галина ХЛИПАВКА, кандидат педагогічних наук;

Ольга ШЕЛЮХ, кандидат філологічних наук, доцент.

Збірник укладено за тезами доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мова — кордон національної безпеки» 21 лютого 2023 року.

Матеріали друкуються українською, польською та англійською мовами.

Збірник містить матеріали таких тематичних секцій:

- Секція 1. Мова і національна психологія. Мова як інструмент гібридної війни.
- Секція 2. Національні мови і культури в їх специфіці та взаємодії. Українська мова у світі.
- Секція 3. Актуальні проблеми викладання української мови у вищій школі.

За точність наведених фактів, самостійність наукового аналізу та нормативність стилістики викладу, а також за використання відомостей, що не рекомендовані до відкритої публікації, відповідають автори матеріалів та їхні керівники.

УДК 378.1

**ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО
ПСИХОЛОГА У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник

Світлана ВДОВИЧ

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності,

кандидат педагогічних наук Леся ЗЕЛЬМАН

Львівський університет бізнесу та права

Діяльність практичного психолога неможлива без спілкування та постійної взаємодії з людьми. Щоб ефективно виконувати свої обов'язки, психолог повинен уміти налагоджувати контакти, доступно викладати свої думки та пояснювати клієнтам психологічні поняття, психічні явища та механізми психіки, грамотно вести необхідну документацію. Отже, формування мовної особистості майбутнього психолога в системі його професійної підготовки посідає важливе місце. Особливо актуальною є ця проблема в умовах війни, коли кожному українцю доводиться визначатися, якою мовою слід розмовляти.

Питання формування мовної особистості вивчали Л. Барановська, Ф. Бацевич, І. Білодід, М. Вашуленко, Г. Войтенко, Л. Груба, С. Карсканова, Т. Магдич, Л. Мацько, Л. Паламар, М. Пентилюк, В. Пушко, Р. Пушко, Є. Тягнирядно, Н. Юрійчук та ін.). Проблеми національної та мовної самоідентифікації особистості в умовах війни нині розглядають Н. Дудник, С. Караванський, Л. Кубська, О. Матвієнко, П. Мирний, К. Полянська, Г. Степанівна, Н. Хамська, В. Черевко та ін.

Мета статті – розглянути особливості формування мовної особистості майбутнього психолога у закладі вищої освіти в умовах російсько-української війни.

Мовна особистість – це носій мови, який добре знає мову, мовленнєво активний, вміє працювати зі словом, береже чистоту та сприяє розвитку мови.

Кожна особистість формується в соціумі, її мовна самоідентифікація та рівень культури мовлення залежать від багатьох факторів: середовища, в якому вона зростає, виховання, освіти, медіапростору, а також державної політики щодо мовного питання. Формування мовної особистості неможливе без активного залучення уваги, пам'яті, мислення та мовлення, велике значення мають її інтелектуальні здібності, здатність до критичного мислення, світоглядні орієнтири, ціннісна сфера особистості тощо. На формування типу мовної особистості впливають такі фактори, як темперамент, характер, домінуючі почуття та визначальні мотиви діяльності, а також її національна самоідентифікація. Оцінити мовну особистість можна у процесі спілкування за рівнем оволодіння мовними знаннями, навичками та результатами спілкування.

Дослідники визначають такі рівні мовних особистостей: вербально-семантичний, тезаурусний (лінгво-когнітивний) та мотиваційно-прагматичний [Гаценко, с. 57]. Про сформованість мовної особистості свідчить наявність мовної, мовленнєвої, соціокультурної та функціонально-комунікативної компетенцій [Караванський С. Й. Пошук українського слова, або боротьба за національне «я». К.: Академія, 2001. 240 с.].

Підготовка майбутнього практичного психолога до професійної діяльності передбачає формування мовної особистості, адже без уміння спілкуватися державною мовою, взаємодіяти з клієнтом у його складних життєвих ситуаціях професійна практика просто неможлива. У закладах вищої освіти вивчаються психологія спілкування, українська мова, риторика, ділове мовлення. Ефективними також є різноманітні психологічні тренінги, які дозволяють апробувати здобуті теоретичні знання на практиці.

Навчаючись у закладі вищої освіти, студенти повинні вдосконалити здобуті у школі знання щодо культури, норм та стилістики української літературної мови, сформувані власний світогляд і ціннісні орієнтації, де значну роль відіграє національна та мовна самоідентифікація, а також, усвідомлюючи свої професійні

інтереси, мотиви та потреби, прагнути до постійного самовдосконалення і розвитку, у тому числі – до вільного володіння мовою у будь-яких ситуаціях особистісного та професійного спілкування.

В умовах війни, прямої загрози державній незалежності українське суспільство переосмислює підходи до виховання молодого покоління, зокрема студентської молоді, професійної підготовки та формування свідомих громадян України. Так, О. Матвієнко виокремлює такі напрями, на яких має бути зосереджена увага сучасних педагогів та науковців: формування нового українця має відбуватися на основі національних та європейських цінностей; впровадження нової стратегії цілеспрямованого і ефективного процесу виховання суб'єкта громадянського суспільства, громадянина-патріота України, становлення самодостатнього громадянина-патріота України; поглиблення українознавчих студій, дослідження історичної правди, з'ясування ролі української спільноти в світі, утвердження в свідомості студентської молоді вагомості захисту своєї Батьківщини як в минулому, так і в сучасності; поєднання іноземного досвіду і національних традицій у галузі гуманітарної освіти; оновлення змісту, форм і методів формування національно-культурної ідентичності студентської молоді [Матвієнко О., с. 113].

Отже, вважаємо формування мовної особистості майбутнього психолога важливою складовою професійної підготовки у закладі вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гаценко І.О. Особливості формування мовної особистості майбутнього фахівця у вищому навчальному закладі. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т.Г. Шевченка. 2013. Вип. 111. С. 56–60.
2. Караванський С. Й. Пошук українського слова, або боротьба за національне «я». К.: Академія, 2001. 240 с.

3. Матвієнко О. Актуальні проблеми формування національно-культурної ідентичності студентської молоді України в умовах воєннополітичних та інформаційних викликів ХХІ століття. Післявоєнний світ : люди, проблеми, цінності : зб. матеріалів міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, Київ, 15 квітня 2022 р. / Редколегія: В. П. Андрущенко (голова), І. Г. Ветров (заст. голови, відп. ред.), Г. М. Торбін (заст. голови), О. В. Потильчак (упорядн.). Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2022. С. 112–114.

УДК 378.03:34

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ
ПРАЦІВНИКІВ**

Катерина САВОСТИКОВА

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Мова – це здатність людини говорити, висловлювати свої думки [4]. Вміння адекватно і доречно це робити, використовуючи мовні та позамовні засоби, завжди приваблювало співрозмовників. Важливо розвивати в собі мовленнєву компетентність, оскільки вона сприяє успішному життю в суспільстві. В професійній діяльності вміння красиво і правильно висловлювати думки є одним з показників професіоналізму та способом налагодження будь-яких зв'язків.

Компетентність, за визначенням Міжнародного департаменту стандартів для навчання, досягнення та освіти, – це спроможність кваліфіковано виконувати завдання або роботу. При цьому поняття компетентності передбачає знання, вміння та навички і ставлення, що дають змогу особистості ефективно діяти або виконувати певні

МОВА — КОРДОН НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Андрія ПЕВСЕ, Наталка ЛІБАК

**СПЕЦИФІКА НАВЧАННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ УЧНЯМ
ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ З МОВАМИ НАВЧАННЯ
НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН110**

Світлана ВДОВИЧ Леся ЗЕЛЬМАН

**ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ112**

Катерина САВОСТІКОВА

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ
ПРАЦІВНИКІВ115**

Олеся СКОЛОЗДРА-ШЕПІТКО

**ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У ВИКЛАДАННІ
МОРФОЛОГІЇ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ
МОВИ 119**

Олеся ЦЕРКОВНЯК-ГОРОДЕЦЬКА

**АКТУАЛІЗАЦІЯ МОТИВАЦІЙНОГО РЕСУРСУ КУРСАНТІВ
У ПРОЦЕСІ ВИВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ 123**

Ольга ШЕЛЮХ

**МОВА Й ІДЕНТИЧНІСТЬ (ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ПІД ЧАС
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ВІЙСЬКОВИХ ЗАКЛАДАХ
ВИЩОЇ ОСВІТИ)127**